HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בתוך הנץ החמה בגילויי' הוה קאי וזהרורי בעלמא הוא דחזא קא משמע לן אמר רב נחמן אמר רב הלכה כרבי יהודה אמר ליה רבא לרב נחמן ונימא מר הלכה כר' מאיר דסתם לן תנא כוותיה דתנן [א]כל שעה שמותר לאכול מאכיל ההיא לאו סתמא הוא משום דקשיא [ב]מותר ונימא מר הלכה כרבן גמליאל דהוה ליה מכריע א"ל רבן גמליאל לאו מכריע הוא טעם דנפשיה קאמר ואיבעי' אימא רב דאמר כי האי תנא [ג][א]דתני' ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ושורפין תרומות טמאות תלויות וטהורו' ומשיירין מן הטהורו' מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ד' שעות דברי רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום ר' יהושע אמרו לו טהורות לא ישרפו שמא ימצאו להן אוכלין אמר להן כבר בקשו ולא מצאו אמרו לו שמא חוץ לחומה לנו אמר להם לדבריכם אף תלויות לא ישרפו שמא יבא אליהו ויטהרם אמרו לו [ד]כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא [ה]לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח אמרו לא זזו משם עד שקבעו הלכה כרבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום רבי יהושע מאי לאו אפילו לאכול [ו]אמר רב פפא משמיה דרבא לא לבער ואף ר' סבר להא דרב נחמן דאמר רבין בר רב אדא [ב]מעשה באדם אחד שהפקיד דיסקיא מלאה חמץ אצל יוחנן [ז]חקוקאה ונקבוה עכברי' והיה חמץ מבצבץ ויוצא ובא לפני רבי שעה ראשונה אמר לו המתן שניה אמר לו המתן שלישית אמר לו המתן רביעית אמר לו המתן חמישית א"ל צא ומוכרה בשוק מאי לאו [ג]לנכרים כרבי יהודה אמר רב יוסף לא לישראל כרבי מאיר אמר ליה אביי אי לישראל נישקלי' לנפשיה משום חשדא [ח]דתניא [ד]גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן משום שנאמר [1]והייתם נקיים מה' ומישראל אמר ליה רב אדא בר מתנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן צא ומוכרן לנכרים כרבי יהודה אמר רב יוסף כמאן אזלא הא שמעתא דרבי כרשב"ג [ט]דתנן [ה]המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין לא יגע בהן רשב"ג אומר מוכרן בב"ד מפני השבת אבידה אמר ליה אביי ולאו איתמר עלה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [י]לא שנו אלא

בכדי

הלכה כר' יהודה. דתולין כל חמש: **ונימא הלכה כר' מאיר.** דאוכלין כל חמש דהא סתם לן תנא כוותיה דתנן כל שעה שמותר לאכול מאכיל לבהמה לחיה ולעופות דמשמע כשאינו מותר לאכול אינו מאכיל ואי רבי יהודה הא איכא חמש דאינו אוכל ומאכיל אלא ר' מאיר היא דאמר אוכל עד תחלת שש ומשעה שאינו אוכל אין מאכיל: **משום דקשיא מותר.** בפרק כל שעה(ט) מקשינן כל שעה שאוכל מאכיל מיבעי ליה ומותר משמע כל שעה שמותר אדם אחר לאכול מאכיל זה האסור לאכול ומדוחקא דהא קושיא אוקימנא כרבן גמליאל והכי קאמר כל שעה שמותר כהן לאכול בתרומה מאכיל ישראל חולין לבהמה אלמא סתמא לא כר"מ היא: **כרבן גמליאל.** במתני': **לאו מכריע הוא.** כדפרישית לקמן בפירקין (ד' כא.) דאין הכרעת דעת שלישית מכרעת והא הכרעת דעת שלישית היא דהא ר"מ ורבי יהודה לא איירי דניהוי שייך חילוק בין זמן תרומה לזמן חולין כלל דאי הוה תנן ר"מ אומר אחד חולין וא' תרומה כל חמש ר' יהודה אומר א' חולין ואחד תרומה כל ארבע ורבן גמליאל אומר חולין כל ארבע תרומה כל חמש הויא הכרעה אבל השתא דאינהו לא אדכור תרומה וחולין כלל ולא גלו דעתם שיהא שום רמז דין לחלק ביניהם לאו הכרעה היא אלא דעת שלישית: ה"ג **ואיבעית אימא רב דאמר כי האי תנא.** דקבע הלכתא כרבי אלעזר ברבי יהודה דאמר אפי' תרומה כל ארבע ותו לא דקתני דקבעו הלכה כמותו: **תלויות.** ספק טמאות ספק טהורות: **מזון שתי סעודות.** ולא שלש דכל שלש סעודות דשבת ערבית שחרית ומנחה וערב פסח אסור לאכול מן המנחה ולמעלה: **טהורות לא ישרפו.** כלל הואיל ולא הגיע זמנן לבער ואע"פ שיש לו שיור (א) כדי לאנשי ביתו של כהן שמא ימצא כהנים אורחים שיאכלום ולא נפסיד תרומה בידים ואם לא ימצא יאכלום למחר לכלבי כהנים או יבטלם בלבו: **כבר בקשו ולא מצאו.** כלומר כל מה שיש לו לבקש כבר ביקש דהא בשבת לא יבואו אורחים וכבר יודע ובקי הוא באותן שבעיר מי יבוא אצלו: **לנו.** לשון מלון. שמא בתוך התחום לניס כהנים אורחים הלילה ויבואו למחר: **אף לדבריכם.** דחיישינן לשמא אמאי לא פלגיתו אלא בטהורות אף תלויות לא ישרפו קודם זמנן שמא יבוא אליהו היום או מחר קודם זמן ביעורן ויטהרם ויאמר לא נגע בהן טומאה ויאכלום: **לא בערבי שבתות כו'.** והיום ערב שבת ולמחר ערב יום טוב: **מפני הטורח.** שיש להן לעסוק בסעודות שבת ויטרדו בו: **מאי לאו אפי' לאכול.** בכל דבריו קבעו כמותו ואף במה שקבע זמן האכילה עד ד' שעות ואפי' בתרומה: **לא לבער.** הא דקבעו כמותו לא איירי באכילה אלא בביעור שהיו חביריו חלוקין עליו שלא יבערו טהורות עד למחר קבעו דשורפין מערב שבת בשלשה עשר אבל בשיור לעולם אימא לך כדי לאכול עד חמש שעות והיא בכלל: **דיסקייא.** שתי מלות מורכבות שני שקים אמתחת של עור: **ונקבוה עכברים.** והיה נחסר וארבעה עשר בניסן היה וחמץ בזול ובא לפני רבי לידע אם ימכרוהו מפני חסרונו של מפקיד: **המתן.** שמא יבא ויאכל בעליו: **חמישית.** דמהשתא תו לא אכיל ליה: **אמר לו לא ומוכרן בשוק.** בעוד שהוא מותר בהנאה: **לא לישראל.** וכרבי מאיר והכי קאמר ליה אי שהיתו הא שעתא לא משכחת ישראל דזבין ליה: **נישקליה לנפשיה.** ויאכלנו ויתן דמיו לבעלים למה לו לטרוח ולילך בשוק אחרי שנותן לו רשות למכור: **פורטין.** פרוטות של נחשת שגבו לצדקה וכשמשהין אותם מחלידות צריך לפורטן בכסף: **תמחוי.** מאכל לחם ומיני מאכל שגובין לחלק: **ואין מוכרין לעצמן.** שמא יחשדום שלקחום בזול: **בפירוש אמרת לן כו'.** [י] רב יוסף חלה ושכח תלמודו ולאחר זמן כשהיה מחליף דבריו היו מזכירין אותו תלמידיו כך לימדתנו בראשונה: **כמאן אזלא הא דרבי.** שהורה למכור פקדון מפני שאבד: **אבודין.** נחסרין והולכין:

בכדי

רבן גמליאל לאו מכריע הוא. וקשה לר"י דלימא הלכה כר"ג דסתם לן תנא כוותיה בפ' כל שעה (לקמן כא.) מדקתני מותר ואפי' אם מספקא ליה אם יש לדקדק בלשון מותר אם לאו מ"מ נימא הלכה כר' מאיר או כרבן גמליאל דממה נפשך ההיא דכל שעה כחד מינייהו אתו[א] וי"ל דהאיבעית אימא סמיך ודין הכרעה אפרש בסוף פירקין בע"ה:

ושורפין תרומות טמאות ותלויות וטהורות. [ב]אפילו אם נאמר דאסור לשרוף טהורות משום דכתיב (במדבר יח) את משמרת תרומותי כמו שאסור לטמאם הכא שרי אע"ג דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ואין צריך לשורפה מכל מקום כיון דסופה ליאסר ויילך לאיבוד[ג] שרי לשורפה כמו לטמאותה דשרי ר' מאיר[ד] בסוף פירקין לשרוף טמאה עם הטהורה[ה]:

ומשיירין מזון שתי סעודות. וכ"ש בחולין שאוכליהן מרובין דמשיירין כדמשמע בתוספת'(י):

מאי לאו לנכרים. להכי משמע לנכרים דאי לישראל ליסקול לנפשיה כדפריך אביי בסמוך. בירושלמי גרס לא ומוכרה בבית דין בשוק משמע אע"פ שנתן לו רשות רבי שהיה אב"ד למכור אפי' הכי צריך ב"ד בשעת מכירה כדי לשומן וא"ת מ"ש מאלמנה דמוכרת לאחרים שלא בב"ד ובב"ד יכולה לעכב אפילו לעצמה דאמר בכתובות (ד' נח. ושם) אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא כלום דאמר מאן שם ליך משמע דבבית דין יכולה לשום וקאמרינן נמי התם ההוא גברא דאפקידו גביה כיסתא דיתמי אזל שמה לנפשיה לסוף אייקר אמר ליה מאן שם ליך[ו] וי"ל דמוכרת שלא בבית דין משום חינא וגבי כיסתא דיתמי דיכול לעכב לעצמו היינו דוקא בדיעבד[ז] א"נ גבי יתמי בית דין עצמן הן המפקידים ולכך יכול לעכב לעצמו על פיהם אבל פקדון של אחרים לא והא דאמר באלו מציאות (ב"מ כח:)(ל) שם דמיהם ומניחן (ב) גבי מציאה התם ליכא חשד שהרי הוא מחזיר אבידה:

בכדי

מסורת הש"ס

(א) לקמן כא., (ב) [שם], (ג) [לקמן כ: מט.], (ד) עירובין מג:, (ה) [עי' תוס' עירובין מג: ד"ה האי תנא וכו' מבואר דלא כפירש"י דהכא], (ו) [עי' תוס' לעיל ג: ד"ה חקוקאה], (ז) ב"מ לח. ב"ב ח:, (ח) ב"מ שם, (ט) [לקמן כא.], (י) [נדרים מא.], (כ) [פ"ג ה"ט], (ל) [וע' שם לג. בתוס' ד"ה ב"ד],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה טהורות וכו' שיור לאנשי ביתו של כהן דשמא כצ"ל ותיבת כדי נמחק: (ב) תוס' ד"ה מאי לאו וכו' ומניחן התם גבי מציאה ליכא חשד כצ"ל:

◆

מוסף רש"י

בגילויי'. איסלוסטר"א בלע"ז (תענית ג: גילהי, ובתוס' שם זריחת הלילה). **כל שעה שמותר לאכול מאכיל.** לדוקייא אצטריך, לתידוק הא משעה שאינו מותר לאכול אינו מותר להאכיל (לקמן כא.). **מבערין את הכל מלפני השבת.** בין חולין בין תרומה, חוץ מכדי אכילתו לשבת, אבל כל מה שעתיד לבער יבער (לקמן מט.). **לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח.** שמניחין צרכי שבת והולכין להקביל פניו (ערובין מג:). **פורטין לאחרים.** מחליפין פרוטות נחשת בסלעי כסף מפני שהפרוטות מתעפשות ונפסלות (ב"מ לח. וכעי"ז ב"ב ח:). **ואין פורטין לעצמן.** פן יחשדום שפורטים בזול (שם). **תמחוי.** מאכל שגובין מבעלי בתים לחלק לעניים בכל יום (ב"מ לח.). **אפילו הן אבודין.** ע"י עכברים או ריקבון, **לא יגע בהן.** למוכרן (ב"מ לח.).

◆

מוסף תוספות

א. דאי לא דייקינן מותר סתם לן תנא כר' מאיר ואי דייקינן ליה סתם לן כרבן גמליאל. חי' הר"ן. ב. כתב הר"ן בחי'. מכאן דקדק הרב רבינו אפרים ז"ל דמדאורייתא שרי למישרף תרומה וכו', דמשמרת תרומותי לא משמע אלא שלא יטמאנה, דא"א דמדאורייתא אסור לשורפה, היכי תיקון רבנן למישרף תרומה וכו', ולאו ראיה היא וגו'. ג. דאין שייך ליזהר בשמירתה. תוס' שאנץ. ד. [ואף ד]ע"כ לטמאה מיהא מיתסר מדאורייתא. שם. ה. בי"ד שחל להיות בשבת. שם. ו. משמע דבב"ד יכול לשום. תוס' ב"מ לב. ז. דמשום חשד לא מהדרינן עובדא. תוס' ב"מ

עין משפט נר מצוה

צד א מיי' פ"ג מהל' חמץ ומצה הל' ג ד סמג עשין לט טוש"ע או"ח סי' תמד סעיף א:

צה ב ג מיי' פ"ז מהל' שאלה הל' ג' טוש"ע או"ח סי' תמג סעיף ב וטוש"ע ח"מ סי' רצב סעיף יז: [רב אלפס ב"מ פ"ג דף פ"א]:

צו ד מיי' פ"ט מהלכות מתנות עניים הלכה יא סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' רנז סעיף ב:

צז ה ו מיי' פ"ז מהל' שאלה הלכה א סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצב סעיף טו:

◆

תורה אור השלם

1. וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְיָ וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וִהְיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְיָ: במדבר לב כב

◆

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"פ משמיה דרבא לא לבער. כעין זה תענית י"ח ע"א מנחות ל"ג ע"א:

◆

רבינו חננאל

אמר רב נחמן אמר רב הלכה כר' יהודה. ואע"ג דלאכילת חמץ משמע, כיון דאמרינן כמחלוקת בעדות כך מחלוקת בחמץ, ושינויא דשנינן שינויא הוא, ממילא שמעינן דהלכתא נמי כר' יהודה בעדות. **אמר ליה רבא ונימא מר הלכה כר' מאיר,** שהרי שנינו סתמא כל שעה שמותר לאכול מאכיל כוותיה דר' מאיר, אמר ליה לא עמדה ההיא סתמא כר' מאיר, דאי הות כר' מאיר כל שעה שאוכל מאכיל מבעי לי' למיתנא ונדחת. ור"ג נמי לאו מכריע הוא, דהא ר"ג קדים טובא, ואין ראשון מכריע לדברי אחרון. ועוד אין ר"ג ור"מ דבריהם שוין, דהא ר"ג לא התיר בחמץ אלא תרומ'[ה]. הלכך לא אמרינן מכריע הוא לדחות דברי ר' יהודה ולקיים דברי ר' מאיר אלא טעמא דנפשיה קאמר. **איבעית אימא רב דאמר כי האי תנא דתאני ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת כו',** ומשיירין בטהורות מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ארבע שעות דברי ר' אלעזר בן יהודה איש ברתותא וכו'. ודחה רב פפא משמא דרבא ואמר לא קבעו הלכה כמותו אלא בלבער בלבד, שאמר מבערין את הכל מלפני השבת. **ואמרינן ואף רבי סבר דהלכתא כר' יהודה,** מההוא מעשה דאפקיד ההוא גברא דיסקיא מלאה חמץ אצל ר' יוחנן חקוקה ולא התיר לו ר' למכרה אלא שעה חמישית, ואסקינן משמא דרב יוסף כי שעה חמישית התיר לו למכרה לגוים כר' יהודה. והא דרבי כרשב"ג הוא, דתנן המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אובדין לא יגע בהן, רשב"ג אומר ימכרם בב"ד מפני השב אבדה לבעלים. ודחינן לא, כי אמרו רבנן לא יגע בהן כר' יוחנן, דאמר מחלוקת אם אבד